

navzočega. Od te in takšne oblačilne kulture so naši lokalni „butikarji“ tako daleč, kakor sta blagovnici Emona in Nama daleč od hiš Harrods, Selfridges in Galérie Lafayette.

Tako je danes in tako je bilo tudi včeraj. Ko ljubljanska razstava diagnosticira takšno stanje, se niti malo ne moti. Avtorici se je torej posrečilo rekonstruirati podobo ljubljanske preteklosti, kulturnega standarda tega mesta. No, prav tako pa je tudi opozorila, da je treba v etnološkem raziskovanju napraviti majhen premik, zato da bi zajelo nekatera mejna področja, iz katerih pa zelo veliko zvemo. Ravno ta premik je tudi največja vrednost te razstave.

ZVONKO MAKOVIČ

DANAS, št. 51/1983

Prevedla: Mojca Mihelič

POROČILA, ZAPISI

Janez Fajfar nam je poslal dopolnili h KRONIKI iz prve letošnje številke Glasnika:

— 12. marca 1983 je bil v Kovaškem muzeju v Kropi odprt nov etnološki del stalne muzejske zbirke. Avtorja postavitve sta tamkajšnji kustos—etnolog Janez Fajfar in asistent Oddelka za etnologijo pri FF dr. Zmago Šmitek.

— Od 22. aprila do 12. maja 1983 je potekala etnološka ekskurzija študentov po Kavkazu. Organizacija in izvedba ekskurzije je bila v rokah dr. Zmaga Šmitka, ki sta mu pomagala še Janez Fajfar in Silvo Torkar.

Janezu Fajfarju se za dopolnili najlepše zahvaljujemo. Poleg teh informacij pa je iz KRONIKE pomotoma izpadlo tudi obvestilo o 8. mednarodnem posvetovanju o raziskovanju ljudskih glasbil, ki je bilo od 5. — 11. 5. 1983 v Piranu. O tem posvetovanju smo dobili obširnejše poročilo Igorja Cvetka, ki ga objavljamo.

JAZ SEM MUZIKANT

Zapis ob 8. mednarodnem posvetovanju o raziskovanju ljudskih glasbil, Piran 5. — 11. maja 1983

V začetku maja se je v Piranu sestala študijska skupina za ljudske instrumente (Study Group on Folk Musical Instruments), ki deluje v okviru Mednarodnega sveta za tradicionalno glasbo (International Council for Traditional Music—ICTM) pod okriljem UNESCO.

Izbrani temi, ob katerih se je na tem posvetovanju prijavilo k diskusiji kar 25 referentov, sta bili „Glasbila iz otroškega sveta in njihovo razmerje do kulture odraslih“ in „Pomen medkulturnih procesov za zgodovino ljudskih glasbil“. Na prvo temo je po uvodnih besedah dr. Ericha Stockmanna, predsednika ICTM, spregovoril dr. Ernst Emsheimer, starosta evropskih etnomuzikologov. Za njim se je zvrstilo nekaj zanimivih referatov. Cajsa Lund (Švedska) je govorila o odnosu otrok in odraslih do otroških zvočnih igrac z arheološko-muzikološkega stališča. Njen referat se je po problematiki, ki jo je obravnaval, navezoval na izvajanja domačega referenta Igorja Cvetka, ki je spregovoril o glasbeno-instrumentalni ustvarjalnosti otrok v Sloveniji. Na kratko: vsak predmet, ki ga otrok uporablja zato, da iz njega izvablja zvok (glasbo) je otroško glasbilo. To je otrokova zvočna igrača. V zgodovini se spreminja predvsem njena oblika, funkcija ostaja bolj ali manj ista.

Dr. Ellen Hickmann iz Hannoverja je nato v zanimivi študiji opisala primere otroškega muziciranja na umetniških slikah starih mojstrov, dr. Gottfried Habenicht iz Friburga je govoril o ragljah in običajih v zvezi z njimi nekdanj in danes, dr. Ivan Mačak pa o otroških instrumentih na Slovaškem.

V okviru seminarja so v Križnem hodniku pripravili razstavo (postavila sta jo Julijan Strajnar in Ilonka Hajnal) otroških izdelkov obalnih vrtcev in šol (tema: ljudska glasbila.) Splošna ugotovitev udeležencev seminarja je bila, da je razstava zanimiv prikaz glasbene ustvarjalnosti otrok po Sloveniji in da drugje podobnih izkušenj na tem področju nimajo. V Tartinijevem gledališču je bil nato koncert z naslovom „Jaz sem muzikant“, srečanje z mladimi godci, pevci in lutkarji — lepo doponilo prvemu delu piranskega posvetovanja.

O drugi temi so na piranskem simpoziju spregovorili številni znani etnomuzikologi: dr. Barlint Sárosi iz Budimpešte o večjezični ciganski godbi v Transilvaniji, dr. Rudolf Brandl (Göttingen) s sodelavci o ljudskih ansamblih, ki vključujejo klarinet, med Orientom in Balkanom, ter dr. Ludwik Bielawski (Varšava) o brumbasu in lončenem basu v Prusiji v poljski in nemški ljudski tradiciji.

Domačo etnomuzikologijo so zastopali Krešimir Galin (Zagreb) z referatom o stratigrafiji ljudskih aerofonov na Hrvaškem kot rezultatu medkulturnih procesov, dr. Zmaga Kumer iz Ljubljane (ISN ZRC pri SAZU) je ob izidu svoje nove knjige „Ljudska glasbila in godci na Slovenskem“ podala pregled slovenske ljudske instrumentalne glasbe, referat Julijana Strajnarja o pritrkavanju pa je dopolnil ogled te slovenske posebnosti na zvoniku piranske cerkve.

Strokovna ekskurzija udeležencev posvetovanja v Grožnjan in Buzet se je končala v Humu s prikazom istrske folklorne ustvarjalnosti. Za udeležence je bila ta prireditev svojevrstna glasbena poslastica.

Poljska muzikologa Eva in Piotr Dahlig (Varšava) sta vsak s svoje strani osvetlila ljudska inst-

rumenta oprekelj in violino na Poljskem, dr. Ludvik Kunz (Brno) pa fenomen gosli v srednji Evropi in med zahodnimi Slovani.

Trije referenti (dr. Max Baumann, Bamberg, Ursula Reinhard, Berlin in Leisiö Timo, Tampere) so v nadaljevanju govorili o južnoameriških strunskih glasbilih iz pred in pokolumbijskega časa, o stalnem in spremenljivem v igri in petju turškega ašika in ljudskih pihalih na Finskem in v Kareliji. Zanimiv je bil prispevek dr. Roksande Pejović iz Beograda, o medkulturnih vplivih v južnoslovanskem prostoru, kakor jih lahko razberemo iz fresk in slik, ki prikazujejo ljudske instrumente na tem geografskem področju. Še trije referenti so v okviru dogovorjenih tem vsak po svoje razmišljali o nekaterih vzporednih področjih, ki jih vključuje etnomuzikologija: etnolog dr. Gian Paolo Gri iz Vidma o problemu tradicionalnih glasbil v industrijski družbi, profesor Fredric Liebermann iz Seattle (ZDA) pa o zvoku kot stranskem pojavu v kulturi in družbi. Seminar je zaključil prof. Tiberiu Alexandru iz Bukarešte s predavanjem o kronološki in zgodovinski pojavnosti ljudskih instrumentov s posebnim ozirom (tudi) na likovne in jezikovne vire preučevanja glasbil in njihovih sestavnih delov. Ob njegovem referatu se je med udeleženci posvetovanja razvila zanimiva razprava o povezanosti romunskega kulturnega prostora z drugimi, predvsem južnoslovanskim.

Za petdnevni mednarodni posvet etnomuzikologov v piranskem hotelu Punta lahko rečemo, da je bil uspešen. Organizacija simpozija je bila po mnenju vseh na izjemni ravni. S strokovnega stališča je prinesel prikaz nadaljevanja intenzivnega iskanja na področju preučevanja ljudskih glasbil, tako poglede tistih, ki so predstavniki tradicionalnega v etnomuzikologiji, kot tistih, ki svoja razmišljanja vodijo po poteh večdisciplinarnosti in tudi po prispevku mlajših, ki so se vključili v delo ICTM.

Prvič so bili na posvetovanju med 50 udeleženci iz 15 držav Evrope in Amerike navzoči predstavniki sosednje Italije, ne nazadnje zaradi večletnega sodelovanja ISN in Sekcije za glasbeno narodopisje iz Ljubljane z italijanskimi kolegi.

Zanimivo in razveseljivo je dejstvo, da je praktično ves Piran v času seminarja živel s svojimi gosti — od otrok, ki so risali po pločniku ob svetilniku na Punti, do piranske mestne skupščine, ki je priredila topel sprejem za udeležence posvetovanja.

Pomemben delež pri realizaciji piranskega posvetovanja je prispevala SOZD Elektrotehna, DO „Melodija“ — tovarna glasbil in učil Mengeš, ki je organizatorje denarno podprla. Sodelovanje KUD „Karol Pahor“ — Piran, VVZ in osnovnih šol obalnega področja pa je omogočil velik del vzporednega programa te prireditve.

Pokrovitelj letošnjega posvetovanja v Piranu je bila Slovenska akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani in njena Sekcija za glasbeno narodopisje Instituta za slovensko narodopisje pri Znanstvenoraziskovalnem centru akademije.

IGOR CVETKO

ZAŠČITA KULTURNE DEDIŠČINE

V začetku julija je bilo v okviru bienalnega simpozija o balkanski folklori na Ohridu tudi posvetovanje o zaščiti folklorne, registraciji folklorne gradiva in njegovi računalniški obdelavi. Akcija, ki jo je v začetku letošnjega leta v Jugoslaviji sprožilo Hrvaško etnološko društvo, je bila na Ohridu predstavljena še zastopnikom drugih balkanskih držav, ki bodo v prihodnje sodelovale pri enotni registraciji folklorne ustanov in gradiva pod okriljem Unesca. Potek ohridskega sestanka in celotne akcije HED predstavljamo s kratkim historiatom tudi slovenskim etnologom, ki naj bi se (ali pa so se že) vključili v akcijo.

Od 22. — 26. 2. 1982 je bil v Parizu sestanek komiteja vladnih izvedencev za zaščito folklorne. Sestanka se je udeležilo 44 držav članic Unesca, 6 držav opazovalk, 15 mednarodnih nevladnih organizacij pa je v Pariz poslalo svoje zastopnike. Jugoslavijo je na tem sestanku zastopala dr. Dunja Rihtman—Avguštin, direktorica Zavoda za istraživanje folklorne iz Zagreba, ki je tudi članica Komiteja vladnih izvedencev za zaščito folklorne. Aktivno je sodelovala na pariškem posvetovanju, saj so bili nekateri njeni predlogi za definicijo folklorne vnešeni tudi v sklepni dokument posvetovanja.

Cilj pariškega posveta (navajam po Biltenu jugoslovenske komisije za suradnju s Unescom, 2/1982) je bil, da se na interdisciplinarni osnovi in po enotnih izhodiščih analizirajo različni vidiki folklorne in ljudske tradicionalne kulture. Izhodiščna točka razprave je bil osnovni dokument, ki ga je pripravilo tajništvo UNESCO iz odgovorov držav članic na vprašalnik iz l. 1981. Tu so zbrane izkušnje, problemi in različna praksa držav članic pri zaščiti folklorne.

Pariški sestanek je najprej podal definicijo folklorne, ki so jo oblikovali udeleženci sestanka, da je namreč folklor (v širšem smislu ljudska kultura) skupno usmerjena in na tradiciji temelječa stvaritev skupine ali posameznika, ki odraža družbeno stremeljenje in temu ustrezno izraža kulturno in družbeno identiteto. Vrednote in standardi se prenašajo ustno ali s posnemanjem ali na kakšen drug način. Unesco ugotavlja, da je folklor celosten del kulture sveta in je živ pojav, ki je podvržen spremembam in razvoju. Pojavne oblike folklorne vključujejo razne vrste narodne, etnične, regionalne, često sinkretične tradicije, ki morajo biti znanstveno podprte glede na stanje in delokrog družbenih in kulturoloških raziskovalnih disciplin. Morajo biti arhivirane, objavljene in uporabljene pod posebno zaščito na narodni in mednarodni ravni.

Prav zaščita folklorne je bila osrednje vprašanje pariškega posvetovanja, ki vsem državam članicam priporoča, da mora biti folklor kot intelektualna lastnina skupno zaščiten za skupnost (tako družinsko, regionalno, narodno, etnično, versko...), katere identiteto izraža. Izrazne oblike folklorne obsegajo jezik, književnost, glasbo, ples,